

2. Mikhno O. Borys Paton and Ukrainian Humanities. URL http://pmu.in.ua/actual-info/borys_paton/.

3. Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021-2031. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

4. Nemesh O. M. The role of electronic content in the distance learning of a dentist at the postgraduate stage of education / O. M. Nemesh, Z.M. Gonta, I.V. Shylyvsky // Bukovinian medical herald. – 2020. – Т.24. – №3 (95). – P. 190-194. – DOI: 10.24061/2413-0737.XXIV.3.95.2020.92.

5. Mintser O. P. Reforming the system of medical education in the light of the concept of «knowledge society» [Internet]. Available: http://inmeds.com.ua/dn_in_med/5982/.

6. Lisovyi V. M. Medical e-education as a modern innovative educational and pedagogical trend / V. M. Lisovyi // Introduction of innovative technologies for organizing the educational process at KhNMU is a leading way to improve the quality of higher medical education: Abstracts of the LII educational and methodological conference of KhNMU, Ukraine, January 30, 2019 / Ministry of Health of Ukraine, Kharkiv National Medical University. – Kharkiv: KhNMU, 2019. – Issue 10. – P. 3-5.

7. Nemesh O. M. Innovative and informational component of dentist training on the cycle of thematic improvement / O. M. Nemesh, Z. M. Gonta, I. V. Shylyvsky, K. A. Moroz // Conceptual ways of development of science and education: Abstracts of the International Scientific Conference, Ukraine, February 12-13, 2020. – Lviv; 2020. – P.47-48.

8. Artyushyna M.V. Social and psychological conditions of project-based learning for students of vocational schools / M.V. Artyushyna // Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems: Abstracts of the collection of scientific articles. – Issue 44. – Kyiv-Vinnytsia: Planer LLC, 2016. – P. 190-194.

КОМАНДНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КРОСВОРДУ: ДОСВІД КАФЕДРИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ З ДНІПРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ханюков О.О., Смольянова О.В.

Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна

Одним з найскладніших викликів для викладача закладу вищої медичної освіти (ВМО) є забезпечення освітнього процесу, який не лише сприяє здобуттю компетентностей, визначених в освітньо-професійній програмі «Медицина» [1], але й надихає студентів-медиків на подальше академічне зростання та підтримує мотивацію до навчання [2]. У той же час, за результатами мета-аналізу, проведеного під керівництвом V. Stijampara, здобувачі ВМО часто стикаються з проблемами запам'ятовування інформації через її значний об'єм та складністю її застосування в реальних ситуаціях [3]. Щоб подолати ці перешкоди, розглядаються різні освітні методики для поліпшення збереження знань, і, як наслідок, покращення результатів навчання. І одним з таких підходів є використання кросвордів як інструменту для закріплення медичних концепцій, термінології, назв лікарських засобів тощо [3]. Під час цієї навчальної активності студенти-медики повинні проаналізувати надані

підказки, пригадати відповідну інформацію та обрати необхідний варіант відповіді. Усе це сприяє кращому розумінню і запам'ятовуванню інформації, а також розвитку критичного мислення, необхідного для успішної медичної практики.

Ефективність застосування кросворду як методу навчання в медичній освіті досліджується протягом останнього десятиліття [2–8]. За даними роботи R. Khorammakan з колегами, цей метод демонструє наступні переваги: перетворення пасивних студентів в активних учасників, зростання зацікавленості в навчанні, покращення академічної успішності, розвиток критичного мислення та вдосконалення навичок розв'язування проблем [5]. У дослідженні G. Wawazeer з колегами, більшість здобувачів ВМО погодилися, що вирішення кросворду під час заняття зорієнтувало їх на ключову інформацію, на якій вони повинні зосередитися, покращило запам'ятовування, було ефективним оглядом матеріалу та викликало позитивні емоції, які сприяли кращому запам'ятовуванню [4]. Окремо потрібно зазначити вплив використання кросворду на підвищення концентрації під час засвоєння теми, краще розуміння понять та стимулювання довгострокової пам'яті [3,5,6]. Тому ця методика може застосовуватися для урізноманітнення варіантів проведення заняття під час здобуття медичної освіти [5].

Додатковим способом активізації здобувачів ВМО під час заняття є розв'язання кросворду групами в межах командно-орієнтованого навчання [2,7,8]. Так, за даними дослідження під керівництвом P. Zamani з колегами, більшість студентів-медиків визнали, що такий варіант проведення заняття допомагає їм залишатися активними у класі, а також надовго запам'ятовувати матеріал [8]. M. Malini з колегами довів, що обговорення в групах поліпшує розуміння теми, а змагальний аспект виконання завдання сприяє кращому запам'ятовуванню важливої інформації [7]. У роботі E. Rathoria зі співавторами було показано, що цей вид діяльності сприяє навчанню через співпрацю, заохочення обговорення в групі під час побудови концепцій щодо досліджуваної теми та змагальний компонент [2].

Спираючись на доведену ефективність [2–8], а також беручи до уваги, що цей варіант навчання найкраще підходить для занять, де є багато термінів, складних концепцій, різних лікарських засобів тощо [3,5,6]. Ця освітня методика була впроваджена в навчальний процес на кафедрі внутрішньої медицини 3 Дніпровського державного медичного університету під час вивчення теми «Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом, з портальною гіпертензією і асцитом».

Мета. Висвітлити методику проведення заняття з використанням кросворду в рамках командно-орієнтованого навчання під час циклу «внутрішня медицина» на 6 курсі.

Матеріали та методи. Кросворд було створено за допомогою безкоштовного онлайн сервісу [9]. Він містив 18 клінічно-орієнтованих запитань, відповіддю на які були такі терміни: «гіпокаліємія», «гіпертензія», «асцит», «гемоліз», «цитоліз», «портальна», «печінково-клітинна», «гіпоальбумінемія», «анальгетики», «гіпокоагуляція», «гепатит», «естроген», «холестаз», «альбумін», «цироз», «білірубін», «енцефалопатія», «лактолоза».

Для проведення заняття необхідні наступні матеріали: пустий бланк – 2 шт., лист із запитаннями – по 1 на 2-3 студента, 2 олівця, 2 ластика (дає можливість виправити, якщо виявлено помилку), лист із запитаннями та заповнений бланк кросворду для викладача.

Запланована тривалість активності становить 25 хвилин на заповнення бланку кросворду, 20 хвилин на розбір відповідей.

Методика проведення заняття. Для розподілу на групи два студенти з низькою успішністю по черзі обирають собі членів команди. Далі роздаються пусті бланки, на яких здобувачі ВМО повинні написати свої ПІБ, номер групи (десятку) та поставити дату заняття. Обов'язковим перед початком розв'язання кросворду є пояснення правил: тривалість – 25 хвилин, не можна користуватися телефоном, додатковими матеріалами та списувати у суперників, оцінка активності кожного студента проводиться викладачем під час вирішення кросворду, а також після – шляхом усного опитування. Останнє стимулює усіх членів команди брати участь в обговоренні, і намагатися зрозуміти – чому та чи інша відповідь є правильною. Після закінчення часу кожна команда здає заповнені бланки.

Далі викладач по черзі з кожної команди питає відповіді на запитання. Усі здобувачі ВМО, що присутні на занятті, повинні обов'язково взяти участь в усному опитуванні, і, разом з відповіддю, яку було вписано у бланк, мають обґрунтувати свій вибір. Після закінчення розбору оголошується набрана кількість балів для кожної команди. Надається фідбек щодо активності кожного студента.

Для оцінки відношення студентів-медиків до проведеної навчальної активності було проведено анонімне анкетування у Google Forms (Alphabet Inc.). За результатами опитування близько 96 % (95 % ДІ 87–99 %) здобувачів ВМО визнали користь командно-орієнтованого навчання з використанням кросворду для кращого запам'ятовування матеріалу, 94 % (95 % ДІ 84–98 %) – для розуміння теми. Усі респонденти погодилися з думкою, що цей вид навчання активізує студентів, поліпшує навички командної взаємодії.

Висновки. Доведено, що командно-орієнтоване навчання з використанням кросворду є ефективним методом набуття знань студентами-медиками. Воно стимулює активне залучення здобувачів ВМО в освітній процес, покращує розуміння і запам'ятовування, заохочує спілкування та співпрацю, сприяє розвитку критичного мислення. Цей варіант освітньої активності може застосовуватися в темах, де є багато термінів, складних концепцій, різних лікарських засобів тощо. Саме тому на кафедрі внутрішньої медицини З Дніпровського державного медичного університету для проведення командно-орієнтованого навчання з використанням кросворду було обрано тему «Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом, з портальною гіпертензією і асцитом». За результатами опитування близько 96 % здобувачів ВМО визнали користь командно-орієнтованого навчання з використанням кросворду для кращого запам'ятовування матеріалу, 94 % – для розуміння теми. Усі респонденти погодилися з думкою, що цей метод навчання активізує студентів-медиків та поліпшує навички командної взаємодії.

Перелік використаних джерел:

1. Шпонька ІС, Захаров СВ, Абатуров ОЄ, Гашинова КЮ, Жилюк ВІ, Козлов СВ, et al. Освітньо-професійна програма «Медицина». ДДМУ; 2021. Available from: https://drive.google.com/file/d/19EgoRQpEYpE7FBSdMlgw1M20o2C_Fruy/view
2. Rathoria E, Rathoria R, Bansal U, Agarwal A. Innovative learning: Crossword puzzle as a learning tool for undergraduates. IJSR. 2021 Aug;10(08):74–6. Available from: <https://zenodo.org/record/7750441>

3. Srijampana VVGR, Chebrolu S, Potti R. Role of «crossword puzzles» in retention of knowledge and learning outcomes among medical students: a meta-analysis. *Journal of Dr YSR University of Health Sciences*. 2023 Dec;12(4):351.
4. Bawazeer G, Sales I, Albogami H, Aldemerdash A, Mahmoud M, Aljohani MA, et al. Crossword puzzle as a learning tool to enhance learning about anticoagulant therapeutics. *BMC Med Educ*. 2022 Apr 11;22(1):267.
5. Khorammakan R, Omid A, Mirmohammadsadeghi M, Ghadami A. Puzzle game-based learning: a new approach to promote learning of principles of coronary artery bypass graft surgery. *BMC Med Educ*. 2023 Apr;23(1):241.
6. Ханюков ОО, Смольянова ОВ. Використання методу логічних ігор при викладанні невідкладних станів у структурі дисципліни «сімейна медицина». *Медична освіта*. 2019 May;(1):131–4.
7. Malini M, Sudhir GK, Narasimhaswamy KN. Crossword puzzle as a tool to enhance learning among students in a medical school. *National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology*. 2019 Jul;9(8):793–793.
8. Zamani P, Biparva Haghghi S, Ravanbakhsh M. The use of crossword puzzles as an educational tool. *J Adv Med Educ Prof*. 2021 Apr;9(2):102–8.
9. Story N. Crossword Puzzle Maker. wordmint.com. 2024. Available from: <https://wordmint.com/crossword-puzzle-maker>

HUMANITY AND EMPATHY IN THE PRACTICAL WORK OF HEALTHCARE WORKER

Shevchenko O.S., Pohorielova O.O., Ovcharenko I.A.
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Given the increasing prevalence of a personalized approach in medicine and the general recognition of the need to achieve cooperation with the patient to improve the effectiveness of treatment, issues of humanity and empathy in the work of medical professionals are becoming more and more relevant. The course «Humanity and empathy in the practical work of healthcare worker» was created by the departments of phthysiology and pulmonology and the Ukrainian language, the basics of psychology and pedagogy of the Kharkiv National Medical University in order to raise the awareness of medical students on the above-mentioned issues.

The purpose of the study was to evaluate the effectiveness of the implementation of the course «Humanity and empathy in the practical work of healthcare worker» for students of higher education at medical universities.

Materials and methods. The scope of the educational discipline was 3 credits. The main focus of the training course was to ensure the professional competence of future doctors through familiarization with the psychological patterns of response of patients and accompanying persons to the treatment process, psychological requirements for the personality of the doctor, as well as the formation of skills for professional and personal interaction with employees and patients based on the approaches of empathy and mutual respect. The evaluation of the effectiveness of the implementation of the course was carried out among the students of higher education of the 3rd year of the «Medicine» specialty by providing a questionnaire.

Results. The overall assessment of all aspects of the training course was positive – 4.4 points out of 5. The best (4.5 points) was the criterion of «knowledge gained within the